

ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง “การจัดการปัญหาการพนันฟุตบอลในสังคมไทย”

โดยนายสายชล บัญญัติ¹

1. ความเป็นมาและสถานการณ์การพนันฟุตบอล

การเล่นการพนันฟุตบอลในสังคมไทยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญหลายประการได้แก่ 1) สังคมไทยเป็นสังคมที่ชอบการเสี่ยงโชคตั้งแต่การพนันในระดับหมู่บ้าน การพนันที่จัดให้มีโดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือการจัดการเสี่ยงโชคแฝงของบริษัทเอกชนก็มักได้รับความนิยมน้อยมาก 2) วัฒนธรรมการชมฟุตบอลที่เข้ามาในสังคมไทยได้สร้างปรากฏการณ์กลุ่มแฟนคลับฟุตบอลโดยเฉพาะคนที่ชอบฟุตบอลต่างประเทศได้เกิดการขยายตัวอย่างมากของจำนวนผู้ชมและอุตสาหกรรมการค้าที่เกี่ยวข้อง (การขายลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสด การจัดทัวร์ไปดูฟุตบอล การเปิดร้านขายสินค้า) 3) กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในยุคหลัง พ.ศ. 2500 ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุของความชื่นชอบในตัวนักกีฬา กระแสจากต่างประเทศหรือความรุ่งเรืองของวงการฟุตบอลไทยในสมัยหนึ่งได้ส่งผลให้คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนคลั่งไคล้การดูฟุตบอลอย่างมาก เห็นได้จากความชื่นชอบในตัวนักกีฬาฟุตบอลเมื่อเปรียบเทียบกับนักกีฬาประเภทกีฬาอื่นๆ หรือการนำทีมฟุตบอลจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันก็ตาม ด้วยสาเหตุสำคัญที่กล่าวไปข้างต้นทำให้เกิดกลุ่มคนที่ติดตามการแข่งขันฟุตบอลจำนวนมาก และเมื่อกลุ่มธุรกิจการพนันผิดกฎหมายได้เข้ามาใช้โอกาสกระแสความชื่นชอบการชมกีฬาฟุตบอลจึงส่งผลให้การพนันฟุตบอลได้กลายเป็นปัญหาคุกคามสังคมไทยที่มีแนวโน้มขยายวงกว้างมากขึ้น

จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพนันฟุตบอลในรายการแข่งขันฟุตบอลโลกครั้งล่าสุดใน “รายงานการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม: ผลกระทบจากการแข่งขันฟุตบอลโลกกับสังคมไทย” โดยศูนย์เฝ้าระวังภัยและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และ ศูนย์การศึกษาการพัฒนาแบบยั่งยืน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าจากกลุ่มตัวอย่าง 29,869 ราย ใน 75 จังหวัด มีการประมาณการว่า มีผู้เล่นพนันบอลโลก (ปี พ.ศ. 2553) ทั้งสิ้น 3,651,938 ราย มีวงเงินหมุนเวียนในการเล่นพนันบอลโลก (ภาพรวม) 728,988,550 บาทต่อคู่ และมีเงินหมุนเวียนการเล่นพนันบอลตลอดเทศกาล อยู่ที่ 46,655,267,203 บาท โดยเหตุผลในการเล่นพนันส่วนใหญ่คือเล่นเพื่อความสนุกและตามเพื่อนมากที่สุด²

¹ นักวิจัยอิสระและอาจารย์พิเศษภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน. พฤติกรรมและทัศนคติต่อการเล่นพนันฟุตบอลโลกปี 2553 : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 12-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและหัวเมืองใหญ่ (ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2553), 2.

1.1 ย้อนอดีตการพนันฟุตบอล

การพนันฟุตบอลเริ่มแพร่หลายในประเทศไทยอย่างมากในช่วงการแข่งขันฟุตบอลโลกครั้งที่ 15 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพ เมื่อปีพ.ศ.2537 (ค.ศ.1994) ซึ่งเป็นยุคที่เริ่มมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศมาใช้ในธุรกิจการพนันฟุตบอล นอกจากนี้การพนันฟุตบอลที่มีการขยายตัวมากเป็นเพราะเหตุผล 3 ประการ คือ **เล่นง่าย สะดวกไม่ต้องพะวงเรื่องตำรวจ และไม่เสียเวลา** ดังนั้นการพนันฟุตบอลที่เริ่มแพร่หลายในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการเล่นพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอลต่างประเทศ โดยเฉพาะฟุตบอลของกลุ่มประเทศในยุโรป อย่างไรก็ตามในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาฟุตบอลลีกของไทยก็พัฒนามีคนดูจำนวนมากขึ้นจนกลายเป็นกลุ่มแฟนคลับซึ่งมีทั้งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันและไม่เกี่ยวข้องกับการพนัน สถานการณ์ในปัจจุบันการเล่นพนันฟุตบอลมีการเปิดให้พนันได้ในแทบทุกลีก (League) ที่มีการแข่งขันทั่วโลก ทั้งอังกฤษ อิตาลี เยอรมนี ฝรั่งเศส สเปน สกอตแลนด์ เนเธอร์แลนด์ บราซิล รัสเซีย ฯลฯ อัตราต่อรองในการพนันมีให้พนันเลือกเล่นกันทุกวัน และในหลากหลายช่องทาง จากเดิมที่หาได้จากหนังสือพิมพ์ ปัจจุบันได้แพร่หลายไปยังทีวีดาวเทียมและเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทั้งนี้รูปแบบการเล่นพนันฟุตบอลในอดีตจะแทงเดิมพันผ่านโต๊ะพนันฟุตบอลซึ่งมักมีเด็กเดินโฉบเพื่อป้องกันเจ้ามือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและเพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนรวมทั้งกลุ่มคนที่เล่นการพนันฟุตบอลได้ทั่วถึงมากที่สุด ซึ่งสถานที่ของโต๊ะพนันฟุตบอลมักจะมีที่ตั้งอยู่ในแหล่งอบายมุขหรือบริเวณใกล้ๆ สถานศึกษาเพื่อให้สะดวกกับกลุ่มเยาวชนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยเรียน

1.2 มองปัจจุบัน

สำหรับการพนันฟุตบอลในปัจจุบันมีช่องทางที่สามารถเล่นได้มากขึ้น แนวโน้มรูปแบบของการเล่นพนันฟุตบอลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เยาวชนและกลุ่มคนที่ติดการพนันจะเล่นผ่านโต๊ะพนันฟุตบอลในช่วงที่มีฟุตบอลรายการสำคัญ เช่น ฟุตบอลโลก ฟุตบอลชิงแชมป์ระดับทวีป หรือฟุตบอลลีกในยุโรปที่ได้รับความนิยมจากคนไทย (อังกฤษ อิตาลี สเปน เป็นต้น) มาเป็น **"เล่นทุกลีก เล่นทุกวัน ง่ายแค่มีมือถือ"** อาจสรุปสถานการณ์การพนันฟุตบอลในสังคมไทยออกได้ดังนี้

1.2.1 การเล่นผ่านเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต รูปแบบการเล่นการพนันลักษณะนี้เป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มเยาวชนเพราะสามารถหลีกเลี่ยงการควบคุม ดูแลจากผู้ปกครอง เพียงแต่ผู้ต้องการเล่นการพนันสมัครผ่านรูปแบบออนไลน์เพื่อรับรหัสผ่าน โดยผู้เล่นการพนันแต่ละคนจะมีเลขที่บัญชีที่สามารถสมัครได้โดยทั่วไปในธนาคารพาณิชย์ จากนั้นจะมีการฝากเงินไว้ในบัญชีของตนและเมื่อต้องการแทงพนันฟุตบอลออนไลน์จึงใช้บัญชีดังกล่าวในการหักเงินในกรณีที่พนันเสีย และทางเจ้ามือโต๊ะพนันฟุตบอลออนไลน์จะโอนเงินเข้ามาในบัญชีในกรณีที่แทงพนันฟุตบอลได้ถูกต้อง

1.2.2 การเล่นพนันฟุตบอลเสมือนกิจวัตรประจำวัน เนื่องจากรูปแบบการเล่นที่สามารถโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารและความสะดวกของระบบธุรกรรมทางการเงิน จึงส่งผลให้การพนัน

ฟุตบอลออนไลน์เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ผนวกกับปัจจุบันการเล่นพนันฟุตบอลได้ขยายการเล่นไปในลีกต่างๆทั่วโลก ทั้งรัสเซีย โปรตุเกส ตุรกี อาร์เจนตินา เป็นสาเหตุที่ทำให้การเล่นรูปแบบนี้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว สามารถสรุปได้ 3 ประการคือ 1) การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์มีความสะดวกมากขึ้นเล่นได้ทุกวันเพราะไม่ต้องทำธุรกรรมทางตรงกับเจ้ามือโต๊ะพนันฟุตบอลเพียงแต่ใช้บัญชีธนาคารเป็นสื่อกลางในการรับ-จ่ายเงิน 2) มีเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่ให้ข้อมูลและรายงานผลการแข่งขันสดแบบทุกลีก ทุกคู่ทั่วโลกซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มผู้ติดตามพนันฟุตบอลส่งผลให้กลุ่มคนที่เล่นการพนันฟุตบอลมีช่องทางในการตามผลการแข่งขันได้มากขึ้นทั้งในปัจจุบันตลาดการแข่งขันเรื่องของลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสดฟุตบอลมีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้น อีกทั้งยังมีการซื้อลิขสิทธิ์การแข่งขันฟุตบอลที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ในปี พ.ศ.2553 เริ่มมีการถ่ายทอดสดฟุตบอลลีกโปรตุเกส สก๊อตแลนด์ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา เข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น 3) สื่อสารมวลชนทั้งประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมที่มีการรายงานอัตราการต่อรอบทุกลีก พร้อมบทวิเคราะห์ซึ่งสามารถติดตามได้ในช่องทางที่หลากหลายไม่ว่าจำเป็นวิทยุหรือโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอความเห็นล่อแหลมไปในการให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพนัน

1.2.3 ช่องโหว่ทางกฎหมาย ปัจจุบันกฎหมายที่ใช้ควบคุมการพนันในสังคมไทยคือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 12 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทลงโทษการทลายผลพนันฟุตบอล ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี ปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและมีการเพิ่มโทษถ้ากระทำความผิดซึ่งภายใน 3 ปีโทษจะทวีคูณ และทั้งจำทั้งปรับ ในมาตรา 14 ทวิ แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการเปิดโต๊ะพนันฟุตบอลได้แปรเปลี่ยนพื้นที่ไปสู่โลกออนไลน์ที่ยากต่อการควบคุมในรูปแบบเดิมเพราะหลักฐานหรือการกระทำผิดไม่มีหลักฐานหรือโพนฟุตบอลก็ไม่ได้มีความจำเป็นเช่นในอดีต

1.2.4 เยาวชน: เหยื่อแสนโอชะ จากการสำรวจ³ พบว่าเยาวชนจำนวนมากเข้าเป็นเหยื่อการเล่นพนันฟุตบอลซึ่งสาเหตุอาจเพราะกีฬาฟุตบอลเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของการเป็นวัยรุ่นกล่าวคือต้องเล่น ต้องดู ต้องรู้จัก อีกทั้งความเป็นเกมส์ที่มีความสนุก เป็นที่นิยมของสังคมไทยจึงสามารถติดตามข่าวสารได้ง่าย ประกอบกับช่องทางการเล่นการพนันฟุตบอลมีความสะดวกและยากต่อการตรวจสอบจากผู้ปกครองเพราะอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในวิถีชีวิตของสังคมปัจจุบันจึงส่งผลให้เยาวชนในเข้าสู่พื้นที่ของการพนันฟุตบอลได้อย่างรวดเร็วจนน่าวิตกเป็นอย่างยิ่งว่า ในอนาคตอันใกล้ที่จะมีการแข่งขันฟุตบอลรายการสำคัญอย่าง

³ ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน. พฤติกรรมและทัศนคติต่อการเล่นพนันฟุตบอลโลกปี 2553 : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 12-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและหัวเมืองใหญ่ (ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2553) ผลสำรวจ “World Cup 2006 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม” พบว่าร้อยละ 37.0 ที่มีการเล่นพนันบอล โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลอายุระหว่าง 20-29 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี

การแข่งขันชิงแชมป์แห่งชาติยุโรปหรือที่คนไทยรู้จักกันดีในนาม "ฟุตบอล ยูโร 2012" จะเป็นหนึ่งอีกจุดเริ่มต้นของเยาวชนไทยหลายคนในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน

2. ตัวตนของคนที่ติดการพนันฟุตบอล

กลุ่มคนที่ "ติดบอล" นั้นส่วนมากเกิดจากความชื่นชอบต่อทีมฟุตบอลเนื่องจากรูปแบบการเล่นของทีมหรือมีนักฟุตบอลที่มีชื่อเสียง โดยทั่วไปแล้วผู้ที่ชื่นชอบการดูฟุตบอลนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะตนเองชอบการเล่นฟุตบอลอยู่ก่อนแล้วจึงทำให้ตนเองมีความรู้สึกหรือมีประสบการณ์ร่วมกับการดูแข่งขันมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มคนเหล่านี้ที่ชื่นชอบในทีมเดียวกันมักจะมารวมตัวหรือรวมกลุ่มในการเชียร์ฟุตบอล อาจเริ่มต้นจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มคนที่ไม่เคยรู้จักกันเพียงแต่มีความชื่นชอบในทีมฟุตบอลเดียวกันทำให้เวลาเชียร์ฟุตบอลเกิดความรู้สึกสนุกและคล้ายกับมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกัน หรือที่เรียกกันว่า "กลุ่มฟุตบอลแฟนคลับ" ดังเช่นงานศึกษาของสายชล ปัญญชิต ได้ศึกษาเรื่องฟุตบอลแฟนคลับในสังคมไทยสมัยใหม่: ศึกษากรณีสโมสรเมืองทองหนองจอก ยูไนเต็ด ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มฟุตบอล โดยเริ่มจากการมีภูมิหลังของความชื่นชอบกีฬาฟุตบอลเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็มี ความแตกต่างในประเด็นของช่วงเวลา ลักษณะความสนใจของการติดตาม (ฟุตบอลไทย - ฟุตบอลต่างประเทศ) เป็นต้น และมี 3 ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มฟุตบอลแฟนคลับ ได้แก่ การที่ติดตามฟุตบอลต่างประเทศมาก่อน การที่ติดตามฟุตบอลไทยมาก่อน และความชื่นชอบในท้องถิ่นนิยมโดยมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของไทยออกสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การรวมตัวของกลุ่มฟุตบอลแฟนคลับยังได้สร้างตัวตนและเอกลักษณ์ของกลุ่มฟุตบอลแฟนคลับที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม

จากการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงตัวตนของคน que ติดบอลหรือการคลั่งไคล้การดูกีฬาฟุตบอล อาจกล่าวได้ว่ามีข้อดีคือเป็นการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มคนที่ชื่นชอบกีฬาฟุตบอลกลุ่มเดียวกันได้มีโอกาสดังแสดงเอกลักษณ์บางอย่างอย่างร่วมกันเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมา แต่ในขณะที่เดียวกันการหมกมุ่นอยู่กับการชมกีฬาฟุตบอลก็เป็นป่อเกิดของการเล่นพนันฟุตบอลสาเหตุอาจเนื่องมาจากความสนุกและความท้าทายต่อการชมการแข่งขันฟุตบอลโดยให้เหตุผลว่าทำให้การชมกีฬาฟุตบอลมีสีสันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มสาเหตุของการเข้าไปเล่นการพนันฟุตบอลได้ดังนี้⁴

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ครอบครัวไม่มีเวลาเอาใจใส่ พ่อแม่ไม่เคยหรือไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน โดยบางครั้งครอบครัวประสบกับปัญหาเศรษฐกิจจากเมื่อก่อนเคยมีเงิน หรือบางครั้งครอบครัวพ่อแม่หย่าร้างกัน ทำให้เกิดการทะเลาะกับพ่อแม่บ่อย และบางครั้งครอบครัวก็เลี้ยงลูกตามใจทุกอย่างและ

⁴ ส่วนหนึ่งจาก พิชภ ชติฤกษ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการเล่นการพนันฟุตบอลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย (อาชีวศึกษา) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.

ไม่เคยให้ลูกลำบาก ซึ่งการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบทำให้เด็กเกิดปมด้อยและก้าวเข้าสู่วงจรการพนันทั้งสิ้น โดยคิดว่าการพนันจะทำให้มีเงิน เพราะได้เงินมาง่ายโดยไม่ต้องทำงานและไม่ลำบาก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เคยเห็นพ่อแม่เล่นการพนัน หรือมีประสบการณ์ในการร่วมเล่นการพนันตามพ่อแม่จนติดการพนัน ปัจจุบันที่เป็นแรงเสริมอาจมาจากการที่พ่อแม่ได้เงินจากการเล่นพนันก็จะให้รางวัลแก่ลูก ลูกก็จะเกิดการเรียนรู้และมีทัศนคติกับการเล่นพนันนั้นสามารถหาเงินได้ง่ายและรวดเร็วโดยเริ่มจากการเล่นและติดพนันอื่นมาก่อน เช่น สนุกเกอร์ ตู๋มา ไฮโล เป็นต้น จนกระทั่งเล่นจนติดการพนันฟุตบอลตามมาด้วย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณที่แวดล้อมไปด้วยบ่อนการพนันในชุมชน ได้แก่ โต๊ะสนุกๆ ตู๋มา ซึ่งตู๋มาเป็นการเล่นอย่างแรกที่ทำให้คนกลุ่มนี้เข้าสู่วงจรการติดพนัน เพราะเล่นง่ายได้เงินเร็ว และอยากได้เงินเพื่อมาเล่น จนเข้าสู่การขโมย หรือเข้าสู่วงจรยาเสพติด และการลองเล่นพนันรูปแบบใหม่เช่นการพนันฟุตบอล เพื่อต้องการเงินมาเล่นการพนันประเภทอื่น

กลุ่มที่ 4 กลุ่มคนที่ชื่นชอบชมฟุตบอล ชอบเตะฟุตบอล ทั้งนี้คนกลุ่มนี้จะเข้ามาติดการพนันฟุตบอลเนื่องจากต้องการความท้าทายและอยากเสี่ยง เพื่อให้การชมฟุตบอลมีสีสันและสนุกเมื่อได้เชียร์ทีมที่ตนชื่นชอบพร้อมกับได้ลุ้น ส่วนได้หรือเสียอาจจะไม่ได้คำนึงเพียงได้เชียร์ทีมที่ตนชื่นชอบและเมื่อทีมนั้นชนะก็จะทำให้เกิดความรู้สึกสะใจและสนุก โดยเฉพาะถ้าหากมีกลุ่มเพื่อนที่สนิทเป็นผู้จัดการเล่นการพนันฟุตบอลอยู่แล้วจะทำให้มีโอกาสเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของการเล่นการพนันฟุตบอลได้ง่ายมากขึ้น

กลุ่มที่ 5 กลุ่มคนที่พ่ายแพ้ต่อการชี้แนะของสื่อสารมวลชนบางประเภท อิทธิพลของสื่อมวลชนกลุ่มนี้จะมีรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่คอลัมน์นิสต์ในหนังสือพิมพ์ ผู้วิเคราะห์และพากษ์กีฬาทางสถานีวิทยุ ผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์การแข่งขันในสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม หรือเนื้อหาข่าวทั่วไปในหนังสือพิมพ์หัวกีฬา โดยรูปแบบการนำเสนอของสื่อประเภทนี้จะเน้นการแจ้งรายละเอียดอย่างรวดเร็วของบริษัทรบพนันที่ถูกกฎหมายในต่างประเทศ และจะมีการวิเคราะห์ที่เร้าอารมณ์ผู้อ่านหรือผู้ฟังคล้อยตามกับบทวิเคราะห์ที่เสมือนชี้ชวนให้เข้าไปเล่นการพนันฟุตบอล

โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเริ่มต้นเข้ามาติดการพนันฟุตบอลได้มากที่สุด ซึ่งในระยะยาวกลุ่มคนเหล่านี้จะกลายเป็นคนที่ติดการพนันฟุตบอลต่อไปเรื่อยๆ ในช่วงวัยอื่น และเนื่องจากการพนันชนิดนี้ผู้เล่นมักมีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าการพนันชนิดประเภทอื่น⁵ การจัดทำบทลงโทษและสร้างมาตรการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรมีความเข้มข้นมากกว่าในอดีต

⁵ ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคณะ. อุตสาหกรรมการพนัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์silkworm. 2543

แผนภูมิแสดงประเด็นปัญหาการเล่นพนันฟุตบอล (Problem tree)

3. บทเรียนจากผู้หลงผิด: เส้นทางการลด ละ เลิก การพนันฟุตบอล⁶

3.1 การสำนึกถึงบทบาทความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ส่วนใหญ่คนที่เลิกเล่นการพนันฟุตบอลในกลุ่มนี้จะมีวัยวุฒิค่อนข้างสูง และต้องรับผิดชอบครอบครัวของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้กลุ่มผู้เลิกเล่นการพนันฟุตบอลในลักษณะนี้จะผ่านประสบการณ์การเล่นมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปีและพบว่าไม่ประสบความสำเร็จทั้งทั้งทางการเงินและความสุขทางจิตใจจึงถอนตัวจากอบายมุขที่ผิดกฎหมายชนิดนี้

3.2 การสำนึกถึงปัญหาด้านการเงิน เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดก็ตาม สิ่งก็ตามมาคือปัญหาด้านการเงินจะมีกลุ่มคนที่ร่ำรวยจากการพนันได้นั้นถือว่าน้อยเต็มที ผู้เล่นการพนันฟุตบอลก็มักจะประสบปัญหาความล้มเหลวในด้านการบริหารการเงินของตนเอง ต้องติดหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบเป็นปัญหาในลักษณะวงจรรูปทาว์ ดังนั้นกลุ่มผู้เลิกเล่นการพนันฟุตบอลส่วนหนึ่งจึงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับบทเรียนด้านการเงินจนเช็ดขาดต่อการเล่นการพนันฟุตบอล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมาการเล่นฟุตบอลเล่นง่ายเพราะใช้ระบบพนันออนไลน์ยิ่งทำให้มีจำนวนคู่แข่งพนันมากขึ้นส่งผลให้ผู้ติดการเล่นการพนันฟุตบอลมีโอกาสที่จะเสียเงินไปมากขึ้นตามไปด้วย

3.3 ความช่วยเหลือจากเพื่อนและครอบครัว กลุ่มคนที่เล่นการพนันฟุตบอลส่วนหนึ่งเป็นเหยื่อเพราะการชักจูงของเพื่อนและ/หรือเลียนแบบจากครอบครัว ในทางกลับกันอีกส่วนหนึ่งที่เลิกเล่นการพนันเพราะเข้าไปอยู่ในสังคมที่ปราศจากการพนันหรือที่เรียกว่า “สิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิดศีลธรรม” กลุ่มเพื่อนลักษณะนี้จะเป็นกลุ่มคนที่เข้าใจและรักในวัฒนธรรมการชมกีฬาฟุตบอล เช่น ในกลุ่มกองเชียร์แฟนคลับฟุตบอลไทย กลุ่มสถานศึกษาบางแห่งที่รณรงค์จนปราศจากอบายมุขประเภทนี้ เป็นต้น ดังนั้นสภาพแวดล้อมจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลอย่างมากต่อการกำหนดให้คนสามารถเข้าไปหยุดเกี่ยวกับการพนันหรือไม่หยุดเกี่ยวกับการพนัน

3.4 การตระหนักจากข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มผู้เลิกการพนันฟุตบอลส่วนหนึ่งไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลเชิงวิชาการที่เป็นกล่าวถึงปัญหาที่ตามมาจากการเล่นการพนันฟุตบอล เช่น ปัญหาอาชญากรรมจากการตามทวงหนี้ ปัญหาครอบครัวแตกแยก หรือการเอาผิดเอาเปรียบผ่านการวางระบบกินค่าน้ำ (กินเปอร์เซ็นต์หากเล่นชนะ) ของเจ้ามือโต๊ะพนันฟุตบอล ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่มีหน่วยงาน สถาบันการศึกษา มูลนิธิ/องค์กรภาคเอกชนที่สามารถนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้ให้กลุ่มที่กำลังเข้าไปเป็นเหยื่อของการเล่นการพนันฟุตบอลได้ทราบก่อนเพื่อเป็นข้อเตือนใจถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น และบทเรียนที่จะได้รับถ้ายังหากเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวงจรการเล่นพนันฟุตบอล

⁶ สรุปรจาก สายชล ปัญญชิต. ฟุตบอลแฟนคลับในสังคมไทยสมัยใหม่: ศึกษากรณีสโมสรเมืองทองหนองจอก ยูไนเต็ด. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย (สังคมวิทยา) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553. และรายงานการประชุมเวทีสาธารณะ “เด็กไทยดูบอลอย่างสร้างสรรค์ ก้าวข้ามพนันบอล”

3.5 การพัฒนาของสโมสรฟุตบอลไทย ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มแฟนคลับฟุตบอลไทยมีความตื่นตัวมากขึ้น การทำกิจกรรมและความพยายามที่จะสร้างการตลาดให้กลุ่มของตนเองเพื่อดึงดูดผู้ชมในสนามและการสนับสนุนแก่สโมสรเพิ่มมากขึ้นได้ส่งผลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเล่นการพนันฟุตบอลไปด้วย เช่น มีการออกกฎระเบียบที่จะต่อต้านการพนันฟุตบอล มีการนำนักกีฬาฟุตบอลซึ่งเป็นขวัญใจแฟนบอลมาร่วมทำกิจกรรมอบรมเยาวชนให้ดูฟุตบอลอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมรูปแบบนี้ได้ส่งผลทางจิตวิทยาต่อกลุ่มผู้ชมกีฬาฟุตบอลไทยให้ออกห่างจากการเล่นการพนันฟุตบอลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนการณรงค์ผ่านการสร้างแม่แบบที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) ซึ่งเป็นนักกีฬาฟุตบอลที่มีชื่อเสียงถือเป็นรูปแบบที่ดีและประสบความสำเร็จอย่างมากทีเดียว

4. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) ในระยะเร่งด่วนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเฝ้าระวังและชี้เบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการพนันฟุตบอลบนเว็บไซต์ที่อาศัยผ่านช่องทางของอินเทอร์เน็ตซึ่งในระยะนี้ควรเร่งประสานกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่ออายัดบัญชีธนาคารที่เปิดใช้สำหรับการโอนเงินในการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ โดยในระยะต่อไปกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรเสนอแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่มีลักษณะตั้งแต่ชั่ววินาที ส่งเสริมให้เกิดการเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ และการเล่นการพนันประเภทอื่นๆด้วย

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับบริษัทเอกชนด้านสื่อสารมวลชน ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อบนอินเทอร์เน็ต

3) สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ การกีฬาแห่งประเทศไทย และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรผลักดันให้มีการกำหนดบทลงโทษนักกีฬา และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการกีฬา (ผู้ฝึกสอน เจ้าของสโมสร ผู้บริหารสโมสร/องค์กรกีฬา ฯลฯ) เพื่อให้บรรจอยู่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ โดยเป็นการระบุโทษสำหรับคนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันฟุตบอลไม่ให้ออกมายุ่งเกี่ยวกับกิจการกีฬาฟุตบอลได้

4) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรจัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำกับดูแล และตรวจสอบสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมที่มีการนำเสนอรายการกีฬาที่มีลักษณะล่อแหลมต่อการส่งเสริม และชี้ชวนให้เกิดการเล่นการพนันฟุตบอล นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

ควรเร่งกำหนดบทลงโทษเฉพาะที่มีความรุนแรงสำหรับผู้รับสัมปทานของภาครัฐที่ปล่อยปะละเลยให้มีการนำเสนอรายการในลักษณะดังกล่าว

5) ควรมีการผลักดันให้ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดโปรแกรมที่สนับสนุนทุนการศึกษาวิจัยด้านนโยบายการจัดการปัญหาการพนันฟุตบอลของแต่ละประเทศ รวมทั้งรูปแบบและโครงสร้างของปัญหาการพนันฟุตบอลในสังคมไทยทั้งในมิติเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา อาชีววิทยา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านในการสื่อสารกับภาครัฐ องค์กรทางสังคม และสาธารณชนให้ถึงภัยที่รุนแรงของปัญหาการพนันฟุตบอลในสังคมไทย

6) สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และ บริษัท ไทย พรีเมียร์ ลีก จำกัด ในฐานะผู้จัดการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของไทย กำหนดเป็นนโยบายให้ในการแข่งขันฟุตบอลไทย พรีเมียร์ลีก และการแข่งขันรายการอื่นๆ ที่จัดโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เช่น รายการมูลนิธิไทยคม เอฟเอ คัพ รายการโตโยต้า ลีกคัพ รายการคิงส์คัพ เป็นต้น ต้องไม่มีหนังสือพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเล่นการพนัน หรือในลักษณะการบอกราคาต่อรอง การวิเคราะห์การแข่งขันที่มีลักษณะส่งเสริมให้เล่นการพนันเข้ามาอยู่ในบริเวณรอบสนามฟุตบอลโดยเด็ดขาด

7) สมาคมผู้สื่อข่าวกีฬา สมาคมผู้สื่อข่าววิทยุและสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยหรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน ควรกำหนดจริยธรรมของการรายงานข่าวกีฬาไม่ให้ส่งเสริมการเล่นการพนันฟุตบอล เช่น การบอกราคาต่อรอง การวิเคราะห์ผลการแข่งขันที่มีลักษณะส่งเสริมให้เกิดการพนัน เป็นต้น และควรมีมาตรการลงโทษต่อสื่อมวลชนที่ละเมิดจริยธรรมดังกล่าว

8) ควรมีการผลักดันให้เกิด "เครือข่ายเฝ้าระวังทางสังคม" เพื่อคอยช่วยตรวจสอบและสนับสนุนข้อมูลให้กับการทำงานของภาครัฐ อีกทั้งเพื่อเฝ้าระวังภาคเอกชนที่พยายามใช้ความนิยมในกีฬาฟุตบอลเพื่อหาประโยชน์และชี้นำส่งเสริมให้เกิดการเล่นการพนันฟุตบอลในสังคมไทย